

Hemma hos Svenne Berka

En vacker dag gör jag come-back

Danmark—Sven Bergqvist 4—3. Den rubriken stod att läsa på första sidan i Idrottsbladet måndagen den 15 juni 1936. Dagen innan hade Sverige och Danmark spelat landskamp i fotboll i Köpenhamn och alla hade bara goda ord att säga om den svenske målvakten.

"Svenne Berkas fantastiska arbete mellan stolparna räddade svenska laget från en katastrof — den saken är vi alla överens om, som såg matchen. Hur många gånger han genom sina pantsprång uppåt och framåt och åt sidorna fick slag och grepp på kanonkolor, som med våldsamt kraft var på väg till målets innandöme, kunde vi omöjligt hålla statistik över, men vi kan konstatera att mera sällan har en svensk landslags-

Sven Bergqvist var endast 21 år gammal den gången. Innan han så småningom avslutade sin karriär blev han "stor grabb" både i ishockey och fotboll och medverkade i ett otal landskamper, men ändå skulle man aldrig glömma hans insats i Köpenhamn. Han gjorde sitt "livs match". Det trodde man i varje fall just då.

"Mitt livs match"

Nu — 24 år senare — har dock Svenne ändrat åsikt. Nu säger han så här:

— Mitt "livs match", den har jag utkämpat under de senaste fem åren. Jag har aldrig varit med om en sådan hård match. En match—med så långa och många förläggningar.

Läsaren känner säkert till Sven Bergqvists grymma livsöde. Den 3 december 1955 var han i bil på väg från Stockholm till Sigtuna med monarkchefen Tage Warborns son som passagerare. I Upplands-Väsby blev han för ett ögonblick stillastående på vägbanan och påkördes bakifrån av en annan trafikant. Den krock, som uppstod, blev förödande. Bilen förvandlades till en skrothög och Svenne fick en totalförslamande stöt genom hela kroppen. Hans liv skulle knappast gå att rädda. Det hängde på en mycket, mycket skör tråd, som när som helst kunde klippas av.

En lång operation

I tillskyndande ambulans forslades den gamle landslagsmålvakten till Södersjukhuset i Stockholm, där han frystes ner i väntan på operation, som skulle utföras av docent Ragnar Frykholm. Denne hade mycket omfattande ingrepp att företaga och arbetade i fyra timmar med sin patient. Ett enda felgrepp av docenten, en

enda darrning på handen kunde betyda döden för Sven Bergqvist, vars huvud var totalt söndertrasat. Ragnar Frykholm beordrade lokalbedövning av den skadade kroppsdelen men efter en stund märkte han till sin förskräckelse att Svenne ryckte till.

— Känner herr Bergqvist det här? undrade han.

— Jaa!

Svenne nickade knappt märkbart fram sitt svar. Samtidigt lyckades han också

— Av Ulf Jansson —

stöna fram någonting om att operationen måste fortsätta.

— Kommer aldrig på frågan, herr Bergqvist, sade docenten. Vi måste försöka bedöva er igen. Ni får lida tillräckligt ändå.

Svenne Berka hade då varit medveten om hur man sågat och skurit och sytt i hans huvud, men han ville inte säga någonting om det. Han var fast besluten att kämpa sig igenom operationen och han hade en motståndskraft som kom den erfarna överläkaren på Södersjukhuset att häpna.

— Om ni inte varit idrottsman hade ni aldrig klarat det här, utbrast denne efter operationen.

— Tack, docent Ragnar Frykholm! Ni har räddat mitt liv! suckade Sven Bergqvist.

Till Stockmandville

Ännu återstod emellertid mycket att göra. Berka var förlamad och han led av total minnesförlust. Det skulle dröja länge innan han blev människa igen. Vi skall här inte i detalj gå in på den första svåra tiden efter olyckan utan nöja oss

målvakt fått tillfälle att briljera på detta sätt", hette det i Idrottsbladet.

Vid ett tillfälle under matchen gjorde Sven Bergqvist en räddning som blivit legendarisk. Den danske centern och storskytten Pauli Jörgensen hade lyckats ta sig förbi de flesta av de svenska försvararna och fyra av en projektil från 20 meters håll. Svenne var beredd och gjorde ett språng upp emot vänstra krysset där bollen såg ut att hamna. I sista sekunden ändrade emellertid svenske vänsterbacken Sven Andersson riktningen på den, så att den dalade över åt höger. Svenne Berka fick vända i luften och boxa den till hörna. Hur detta konststycke gick till kunde varken han eller någon annan efteråt förklara. Alla var slagna av häpnad.

med att konstatera att en av vändpunktterna i hans liv kom för ett par år sedan, då han fördes över till England — närmare bestämt till Stockmandville-sjukhuset utanför London. Att han kom dit berodde väl närmast på docent Ragnar Frykholm, som tog initiativet till englandsvistelsen, och direktör Tage Warborn, som betalade den. De såg att Svenne verkligen ville bli bra igen och ansåg att allt som stod i mänsklig makt skulle göras för att hjälpa honom.

Sjukhuset Stockmandville och dess överläkare, professor Guttman, har världsrykte. Där behandlar man sina patienter med terapi och det är helt enkelt en form av träning. De sjuka får bl. a. med hjälp av simning, gymnastik och massage öva upp sina sjuka kroppsdelar för att på så sätt kunna öka rörelseverksamheten i dem.

Träning i rullstol

När idrottsman Sven Bergqvist anlände till Stockmandville hamnade han i en miljö som han trivdes med. Han hade också sin inställning klar.

— Här gäller det att arbeta! Jag vill inte svika Tage Warborn. Det är han som betalar den här behandlingen åt mig och då är det helt enkelt min plikt mot honom att åstadkomma resultat.

På mindre än en vecka blev vår svenske landslagsman favoritelev på Stockmandville. Ingen behöver beskriva honom att göra någonting. Om han bara fick hjälp upp på plinten i gymnastiksalen eller ner i bassängen i simhallen så skötte han resten själv. Kroppen sade nej många gånger, men anden sade ja. Svenne bet ihop tänderna och ansträngde sig så hårt det över huvud taget var möjligt.

Han nöjde sig heller inte med de träningspass som var föreskrivna. Efter

middagen, när de allra flesta av patienterna samlades framför TV-apparaten i internationella paviljongen, gav han sig ut att åka rullstol. Det fanns långa och backiga korridorer i sjukhuset och i dem körde han upp och ner, så att svetten lackade.

— Aldrig trodde jag att det var så arbetsamt att åka rullstol, sade han till sig själv. Visserligen var jag sjukgymnast i det militära, men då hade jag aldrig en tanke på sådana här finesser. Men nu vet jag — när man sitter i rullstol förbättrar man styrkan både i händerna, armarna och magen.

Professor Guttman hade till att börja med ingen aning om Svenne Berkas privata träningssturer. En kväll råkade han emellertid besöka sjukhuset och frågade efter sin favorit.

— Han är ute och åker, upplyste de övriga patienterna.

Professorn gav sig ut i korridorerna och fick syn på Svenne just som denne var i färd med att forcera en backe i högsta möjliga fart. Först blev professorn alldeles stum, sedan fick han tårar i ögonen och gick fram och omfamnade sin svenske elev.

Tappår inte humöret

Nu är Sven Bergqvist hemma i Stockholm igen och har tillsammans med sin familj installerat sig i en lägenhet på Lilla Essingen. En ny period — en ny förlängning i hans hårda match — har börjat. Ännu är han bunden i rullstolen, men rörelseförmågan i överkroppen har så sakta börjat komma tillbaka. Han åker till ett arbete varje morgon och han försöker att finna sig till rätta i förvärvslivet.

Det är eftermiddag och jag sitter och väntar på honom i hemmet på Strålgatan. Jag hör hissen surra i trappuppgången, dörren öppnas så sakta och Svenne rullar in med hjälp av ett par arbetskamrater. Han har blommor med sig till frun och en konfektask till lilla dottern — är samma glädjespridare som han alltid har varit.

— Hej, ropar han hurtigt och ger oss faktiskt ett intryck av optimism. Han är inte knäckt av de långa och svåra sjukdomsåren. Jag tycker att han repat sig förvånansvärt bra. Vissat har han det svårt. Han grinar illa när han skall byta rullstol och det kliar alldeles förbaskat här och var på kroppen, men han försöker "hålla masken" så gott det går.

— Det gäller att aldrig tappa humöret, säger han, sedan vi satt oss till rätta i vardagsrummet. Inte heller får man vara nöjd med sig själv, ty den dag man resignerar... ja, då är det god natt! Man måste vara övertygad om att man skall bli frisk. Då blir man det också.

"Söders kanadensare"

— Mitt minne har också kommit tillbaka. Jag är visserligen inte lika "slängd i käften" som förr, fortsätter han och ler urskuldrande, men jag kommer ihåg allting. När jag blev någorlunda återställd tog min fru fram alla mina urklippböcker — jag har en stor låda fylld med sådana — och när jag då fick läsa referaten från alla gamla matcher, så erinrade jag mig varenda händelse i detalj.

Svenne Berka tar fram den urklippsbok som han tycker bäst om av alla. Den är från hans första tid som idrottsman

Svenne Berka (t. h.) skakar hand med en annan toppmålsvakt, AIK:s Gurra Sjöberg. Platsen: Råsunda. Året: 1944.

och den berättar om matcher i Sofia folkskola på Söder. Några tidningsreferat förekom givetvis inte, men han har själv plitit ner allt vad som inträffade. Resultat, laguppställningar och målgörare i alla matcher finns sparade. Så småningom kompletteras dessa med bilder på Svenne och hans kamrater.

— Titta här, vilket gäng! utbrister han. Vi vann sällan med mindre än 8—2 och 9—2. Vi gick i "Sofia University" och kallades i ishockeykretsar för "Söders kanadensare". Där — till vänster på bilden — har du "Stig Emanuel". Du känner väl "Stikkan" Andersson i Hammarby? Vi lekte ihop redan vid fyra års ålder och var både skolkamrater och klubbkamrater.

— Kan du förrästen gissa vad den där lilla knatten heter — han som står till höger på bilden? Jo, det är "Plutten". Gamla pålitliga "Plutten" i Hammarby. Han var också med i skollaget.

Bäst som bandymålsvakt?

Svenne Berka bläddrar vidare i boken och vi får läsa om hans första matcher som målsvakt i A-laget i fotboll. Han var 16 år på den tiden och fångad av kameran i pantersprång på Hammarby Idrottsplats.

— Jag växte upp på Hammarby Idrottsplats. Mina föräldrar bodde alldeles i närheten och jag fick sitta och göra sandkakor i höjdhoppsgropen bakom ena målet. Jag var inte så värst gammal när jag jobbade som "Kalle bakom" för första gången.

— Jag blev målsvakt i fotboll och bandy och back i ishockey. Bandyn ägnade jag mig åt i andra hand och det kanske var synd. Många experter ansåg att jag kunde ha blivit bäst som bandymålsvakt.

"Jag filmade aldrig!"

Vi letar vidare i böckerna och upptäcker att Sven ofta blev kritiserad för sin djärva målsvaktsstil. Många experter ansåg att han "filmade" och enbart gick in för att tjusa publiken.

— Det skall jag be att få dementera, säger Svenne nu. Jag har aldrig haft någon tränare — Hammarby var ett fattigt lag på min tid och hade inte råd att hålla sig med någon sådan. Ingen hade heller några större begrepp om träning. Alla spelare stod och "dyngade" på ett mål och den ende som hade någon nytta av det var målvakten. Han fick arbeta så att han var fullständigt mör och hade hur goda tillfällen som helst att öva upp sin skicklighet.

— Jag fick en egen stil och den var djärv. Därför trodde folk att jag filmade men ingenting kunde vara mera felaktigt. Hur skulle jag kunna tänka på att filma, när motståndarna stod fria 15 meter ifrån mig och "krutade på" så att det osade i lädret? Nej, det var omöjligt. Jag gick bara in för att freda mitt mål och för att vara naturlig.

— Fastän det är klart att jag kom i extas ibland, tillägger Svenne och får den gamla tjuvpojksglimten i ögat. Då kastade jag mig på allting som rörde sig. Så var det i landskampen mot Danmark i Köpenhamn, då danskarna besegrade oss med 4—3. Det var synd att jag inte kunde klara ännu ett skott den gången. Jag grämer mig fortfarande över nederlaget!

Sven Bergqvist medverkade i 35 landskamper i fotboll och det är möjligt att det kunde ha blivit ännu flera.

— Men Hammarby spelade i div. II och fick inte ledigt för att det råkade vara landskamp och då var det klart att jag många gånger hellre vaktade målet åt Hammarby.

"Man får leva på minnen"

Södergraben från "Sofia University" har nu kommit till sista sidan i boken och han lägger den åt sidan med en suck av saknad.

— Man får leva på gamla minnen, menar han och ler ironiskt. Jag försöker också följa med vad som händer i idrottsvärlden runt omkring mig. Jag såg landskampen i fotboll mellan Sverige och Frankrike och jag är fortfarande intresserad av Hammarbys äventyr.

Många har också hört sig för om jag vill komma tillbaka som föredragshållare. För 10 år sedan besökte jag ju kyrkor, syföreningsmöten och ideella klubbar nästan varenda kväll. Jag tyckte om att vara tillsammans med ungdom.

Men en come-back... nej, inte ännu. Min röst är inte lika skarp som förut och så är det så svårt att tala från rullstol. Man får liksom ingen luft. Jag får nog vänta ytterligare en tid innan jag kan göra någon insats.

Jag ville inte fråga Svenne Berka om han tror att han kan bli bra, men han snuddar ändå vid det spörsmålet.

— Hoppet är det sista jag förlorar. Jag vill och jag intalar mig själv att det skall bli möjligt för mig att komma tillbaka en vacker dag. Det är en hård match jag utkämpar, men jag skall vinna den också. Precis som jag varit med och vunnit landskamper och andra stora matcher.

Vår pratstund är slut. Sven Bergqvist skakar hand med mig och ser mig i ögonen. Jag är tacksam för att jag fått träffa honom.